

SCRÂȘNETUL DINȚILOR ÎN APROPIEREA MORȚII

For those who live neither with religious consolations about death nor with a sense of death (or of anything else) as natural, death is the obscene mystery, the ultimate affront, the thing that cannot be controlled. It can only be denied.
(Susan Sontag)

A scrie despre boală și moarte pare un lucru foarte ușor la prima vedere, pentru că sunt experiențe umane cu care ne confruntăm fiecare dintre noi la un moment dat în viață, dar nu sunt deloc subiecte ușor de înțeles în profunzime sau ușor de asimilat. Există o fascinație a tragediei. Există și acea frică în fața necunoscutului, dar nu întotdeauna acea frică deține controlul asupra curiozității. Există deci și tentația explorării zonelor macabre, zonelor teribile, zonelor din apropierea morții. Toate aceste senzații le (re)-trăiești citindu-l pe Șerban Axinte*, în volumul *Scrâșnetul dinților*.

Mai întâi, faci cunoștință cu un imaginar spitalicesc tern. Nu o teamă reală se înfiripează treptat în decor, transmîțându-se până în cele mai adânci cotloane ale minții, așa cum ar fi de așteptat, ci mai degrabă un sentiment al confuziei și al unei urme vagi a acceptării, un cotidian anost și repetitiv al așteptării care precedă existența propriu-zisă. Cadrele redade sunt scurte ca niște injecții cu efect imediat: „a trecut vizita, Haloperidol în doze mari pentru cei care/ vor să uite pentru ce sunt aici [...]” sau „ți s-a părut că ai văzut ceva dincolo de rigor mortis/ ai făcut gestul suprem” sau „în lume se dă deșteptarea la ora 6, după tranchilizantele/ de seara trecută somnul nostru e un fel de drog [...]”. Totul pare controlabil prin dozaj. Viața este cântărită în grame de anestezic.

Versurile lui Șerban Axinte evoluează înspre un soi de apoplexie a stării de fapt, înspre un delir halucinant care pornește de la goliciunea trupului pentru a evidenția, mai apoi, goliciunea conștiinței care nu mai are niciun reper și nicio scăpare prin Celălalt: „ești acum în pielea goală în plină stradă/ [...] când ești gol nu mai ai cui să-i faci vreo mărturisire [...]”. Singurătatea pare unica certitudine în afară de moarte. Sensibilitatea e catalogată ca slăbiciunea supremă care scobește în carnea vie a fiecăruia – „nimic/ nu/ te/ mutilează/ mai/ eficient/ decât propria/ sensibilitate”. Artificialitatea vieții trăite în salonul de spital se transpune în artificialitatea vieții propriu-zise, nimic nu

își păstrează forma, asepticul e o iluzie, salvarea de asemenea – „trăiesc alături de voi, trăiți alături de mine, mă trezesc/ în mijlocul careului, am vată în nas, am monede lipite/ pe ochi [...] pffffff la capătul tunelului nu e decât un ghem de fire/ de nailon”.

Efectul calmant pare că vine doar în momente-cheie, dar și atunci viața e văzută printr-o lentilă micșorată și atemporală, durerea este împărțită pe secvențe, iubirea alină doar parțial, nu are o finalitate certă sau izbăvitoare. Viața, ca și iubirea, neînțeleasă până la capăt, pare un continuu autoflagel – „am adunat în noi atâta ură încât/ trupurile ni s-au găurit/și vântul a început să fluture prin ele//ne-am tamponat rănilor cu țigări aprinse/să nu se extindă infecția”.

Sinceritatea poate însă cruța unele momente, ea este redată ca ultima formă de posibilă salvare a clipei. Liniștea vine rar pe filieră feminină, imaginea ei se coagulează în jurul stângăciilor și a unei eleganțe discrete și, pe alocuri, autodistructive – „am citit undeva că există un punct/ dincolo de care/ frumusețea cauzează moarte subită”.

Lumea în sine, lipsită de orice speranță, se transformă într-un imens sanatoriu – „deocamdată altcineva deține controlul, opresc imaginea,/ mă observ în variante” sau „am auzit că rădăcinile răului irigă organele/ sexuale, acum nu putem gândi, gratii, gratii, un petic de/ cer, ești bun, dar ai făcut toate alegerile greșite” sau „ne iubim,/ ne rotim unul în jurul celuilalt/ ca două insecte atinse de febră.” Nebunia este transpusă ca fiind la limita fină dintre extaz și cădere în gol.

Există câteva imagini surprinse memorabil care ajung să se întipărească în minte și/sau pe retină, dar cumva se simte necesitatea ruperii acestora de contextele mai mari în care au fost integrate, pentru că ansamblul uneori creează o senzație de supralicitare a realului care duce înspre scurtcircuitarea transmiterii mesajului. Sunt versuri precum „soarele e tot o anomalie, o reprezentare *fake* a imaginației”, „acum știu că fiecare amânare nu e altceva decât/ respirație asistată”, „prin decret: orice formă de milă va fi

pedepsită,/ uite un joc potrivit, să-l interzicem pe cel vechi, mintea/ funcționează cel mai bine în întuneric [...]”, fără tine sunt un pancreas/ ce se autodigereă /cu propriile lui enzime” sau „ne confecționăm micile drame, ne așezăm unul/ împotriva celuilalt/ să dezvoltăm împreună liniștea rămasă [...]” al căror impact – sau, după caz, subtilitate – ajunge să fie anulat în economia discursului poetic.

Cu toate acestea însă, miza volumului cred că este totuși atinsă, pentru că senzația de intrare într-un labirint fără

scăpare, un spital-labirint, o lume a timpului improbabil, când dilatat, când suprimat, a unor limitate posibilități de scăpare, a iubirilor-obsesie sau a iubirilor pansament-de-moment rămâne constantă și pare a avea puterea de a se întipări în mintea cititorului.

*Șerban Axinte, *Scrâșnetul dinților*, Editura Cartier, Chișinău, 2021.